

עפ"ת 413/09/15 - מחמוד המאם, נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייט

06 דצמבר 2015

עפ"ת 413-09-15 המאם נ' מדינת ישראל

בפני הרכב כב' השופטים: רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

בטינה טאובר

תמר נאות פרי

המערער

מחמוד המאם,

ע"י ב"כ עו"ד לוטפי דיאב

נגד

המשיבה

מדינת ישראל

ע"י פרקליטות פלילית מחוז חיפה

פסק דין

השופטת ת' נאות-פרי:

ערעור על גזר דינו בית המשפט השלום לתעבורה בעכו (כב' השופט קאופמן) בת"ד 4210-11-12 אשר ניתן ביום 20.7.15 (להלן: "גזר הדין"). הערעור הוגש על ידי הנאשם (להלן: "המערער") ועניינו בחומרת העונש שהושת עליו.

ההליך בבית המשפט קמא -

1. המערער הורשע על פי הודאתו בעבירות של נהיגה בלא רישיון נהיגה, נהיגה בקלות ראש, אי האטה ואי מתן אפשרות לחצייה במעבר חצייה והפקרה לאחר פגיעה, בהתאם לסעיפים המתאימים בפקודת התעבורה [נוסח חדש], תשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה").

2. מעובדות כתב האישום עולה כי ביום 21.9.10 בשעה 16:30 או סמוך לכך, נהג המערער ברכבו בכביש הראשי בעיר טמרה. באותה העת, המערער לא היה מורשה לנהיגה. בהגיע המערער אל מעגל תנועה בקרבת המרכז הרפואי "זהראוי" בעיר (להלן: "המרכז הרפואי"), לא הבחין המערער בהולכת רגל שהחלה לחצות את הכביש במעבר החצייה (להלן: "המתלוננת"). המערער לא נתן זכות קדימה למתלוננת ופגע בה עם חזית רכבו (להלן: "התאונה"). כתוצאה מהתאונה נפגעה המתלוננת, פונתה לבית החולים, נבדקה ושוחררה. עוד מצוין בכתב האישום, כי לאחר התאונה המערער לא עצר את רכבו כדי לבחון את תוצאות התאונה והמשיך בנסיעה על אף שהבחין במתלוננת אשר נפגעה ושרועה על הכביש. עקב האמור, הוגש כתב האישום ובו מיוחסות למערער העבירות כמתואר מעלה.

3. בתחילת ניהול התיק בבית המשפט קמא, הודה המערער בעובדות כתב האישום והתיק נקבע לצורך שמיעת טיעונים לעונש. לצורך כך, התבקש שירות המבחן למבוגרים להכין תסקיר לגבי המערער ותסקיר שכזה אכן הוגש ביום 11.9.14 (להלן: "התסקיר").

4. לאחר מכן, ביקש המערער לחזור בו מאותה הודאה, והתיק נקבע לשמיעת העדים הרלבנטיים. עובר

לשמיעתם, בדיון ביום 11/5/2015, ביקש המערער לחזור בו מכפירתו, הודה בעובדות כתב האישום והורשע בהתאם.

5. הצדדים השמיעו את טיעוניהם לעניין העונש, וביום 20.7.15, ניתן גזר הדין נשוא הערעור.

6. בית המשפט קמא, לאחר ניתוח טענות הצדדים ויישום הוראותיו של תיקון 113 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**") גזר את דינו של המערער כדלקמן:

א. עונש של ששה (6) חודשי מאסר בפועל, מהם שני (2) חודשים ירוצו במאסר בפועל וארבעה (4) חודשים ירוצו בעבודות שירות בבית הקשיש בשפרעם - כמפורט בחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות אשר הוכנה עובר למתן גזר הדין (להלן: "**חוות הדעת של הממונה**").

ב. עונש של ששה (6) חודשי מאסר על תנאי, אשר יהיה בתוקפו למשך שנתיים ואשר אותם ירצה המערער במידה ויעבור בתקופה הנקובה עבירה של נהיגה בלא רישיון או נהיגה בזמן פסילה.

ג. פסילת המערער מקבלת או החזקת רישיון נהיגה לתקופה של חמש (5) שנים.

ד. חתימה על התחייבות כספית בסך של 7,500 ₪ אשר מכוחה מתחייב המערער להימנע מלבצע עבירות כגון אלו אשר בהן הורשע בתיק הנוכחי, וזאת למשך שנתיים.

הטענות בערעור -

7. המערער טען במסגרת הודעת הערעור ובמהלך הדיון, כי העונש המתואר מעלה מחמיר ואינו הולם את הנסיבות. בין היתר פורטו הטענות הבאות: בית המשפט קמא לא נתן משקל ראוי לעובדה שעסקין באירוע משנת 2010 וכאשר כתב האישום הוגש רק לאחר יותר משנתיים. בית המשפט קמא התעלם מהעובדה שהמערער ללא כל עבר בתחום התעבורה, כי האירוע התרחש שעה שהוא נהג בפעם הראשונה וכי מאז האירוע ועד ליום מתן גזר הדין, לא נהג המערער ברכב כלשהו ולא נפתחו לגביו כל תיקי תעבורה. לא ניתן משקל לטענה לפיה המערער נאלץ לנהוג ברכב ביום האירוע בשל מחלת בנו ולצורך הבאת הבן הקטין לטיפול רפואי. לא ניתן משקל לכך שמיד לאחר התאונה המערער הודיע לשוטר בשם אחמד סוועאד על התאונה ומסר את כל הפרטים הרלבנטיים, וזאת לאחר שעצר בקרבת מקום. לא ניתן משקל לכך שהאירוע התרחש בשעות הצהריים במקום הומה אדם, בסמוך למרכז הרפואי, כך שהמערער יצא מנקודת הנחה שיגישו עזרה מידית למתלוננת. המדובר בפגיעה קלה ביותר מבחינת המתלוננת, והיא אף הצהירה כי "לא קרה לה כלום", כאשר התייצבה לשיבת הטיעונים לעונש וביקשה מבית המשפט שלא להחמיר עם המערער, שכן היא סולחת לו. בית המשפט התעלם מתסקיר שירות המבחן אשר הוגש לתיק ובו נקבע כי המערער בר שיקום, תוך המלצה על הכנת תכנית של"צ על מנת למנוע מצב של נסיגה בתהליך הטיפול והשיקומי ועל מנת שלא לקטוע את אותו התהליך. בהקשר זה נטען, כי המדובר במערער אשר השתקם לאחר הליך ממושך, יצא ממעגל האבטלה ונגמל מהתמכרות לאלכוהול ולכן - עונש של מאסר בפועל, כמו גם עבודות שירות, יפגעו בתוצאות החיוביות של אותו הליך שיקומי, מה גם שבתסקיר אף צוין כי הסבירות להתנהגות עבריינית בעתיד נמוכה. בית המשפט לא נתן משקל ראוי לכך שהמערער קיבל אחריות מלאה על מעשיו, הודה בהזדמנות הראשונה, והביע צער וחרטה. המערער נשוי ואב לילדים קטינים ובהיותו המפרנס היחיד - העונש שהושת עליו יפגע אנושות במצב הכלכלי של התא המשפחתי.

אשר על כן, התבקש בית המשפט בערכאת הערעור לאפשר למערער להמשיך בתהליך השיקום ולאמץ את

המלצות שירות המבחן במלואן, כלומר להימנע מהטלת עונש של מאסר ולהורות על של"צ, ולחילופין להסתפק במאסר למשך תקופה קצרה, אשר ירוצה כולו בדרך של עבודות שירות. כמו כן התבקש קיצור תקופת הפסילה.

8. המשיבה, המדינה, סומכת ידיה על הקביעות בגזר הדין ולשיטתה יש לדחות את הערעור. המשיבה מפנה לכך שאין עסקין רק בעבירה של נהיגה ללא רישיון, אלא בעבירת הפקרה תוך מתן דגש לחומרת העבירה והפסיקה הנוהגת אשר ממנה עולה כי הענישה המתחייבת לגבי עבירת ההפקרה כוללת מאסר בפועל משמעותי. המשיבה מדגישה, שמהעובדות שבכתב האישום, בהן הודה המערער, עולה חד משמעית כי הוא ראה שפגע במתלוננת וראה שנפלה על הקרקע ובכל זאת המשיך בנסיעתו, וכי הטענה לפיה הוא סבר שמישהו אחר יעזור לה, אינה יכולה להוות נימוק לקולא (אף אם נכונה). באשר לטענה לפיה המערער עצר במקום שסמוך למקום התאונה או שביקש להתעניין בשלומה של המתלוננת - נטען כי אין כל ראיות בהקשר זה והמדובר בעובדות שחורגות מכתב האישום, מה גם שהן אינן יכולות ממילא להוות שיקול להקלה בענישה, בנסיבות. לטענת המשיבה, בית המשפט קמא הקל עד מאד עם המערער בגזר הדין ואין כל מקום להקלה נוספת. באשר לבקשה לקצר את תקופת הפסילה על יסוד טענת המערער לפיה הוא מנסה בימים אלו לקבל רישיון - נטען כי בנסיבות דכאן, הרצון להוציא רישיון או אף הוצאת רישיון, אינם יכולים לסייע ביד המערער. באשר לתקופת הזמן שחלפה עד להגשת כתב אישום נטען כי המדובר בתקופה ארוכה אך מוצדקת, בנסיבות, לאור ההשלמות שנדרשו עובר להגשת כתב האישום, ואין המדובר בעינוי דין.

דין והכרעה -

9. לאחר שקילת טענות הצדדים, אציע לחבריי להרכב לקבל באופן חלקי את הערעור ולהורות על כך שהמערער ירצה את כל עונש המאסר שהושט עליו בעבודות שירות, ולא להתערב בשאר רכיבי גזר הדין.

10. עמדתי סומכת על המלצת שירות המבחן באשר להליך השיקומי המשמעותי - אשר כבר הוכח שהצליח בעבר ואשר סיכויי השלמתו בעתיד גבוהים מאוד. אין המדובר בהליך זמני או בהליך ספקולטיבי, אלא בתהליך ממושך אשר תחילתו בהעסקתו של המערער במקום העבודה הנוכחי (ועולה מהתסקיר שהמערער שומר על יציבות תעסוקתית ומתפקד בצורה חיובית ביותר, וזאת לאחר שנים של היותו מובטל ונסמך על קצבאות הביטוח הלאומי). המשכו של התהליך, בהקשר האישי, בהשתלבותו מחדש של המערער בתוכנית טיפולית במסגרת היחידה לטיפול בהתמכרויות במקום מגוריו - תוכנית שבה עמד המערער בהצלחה נכון למועד הכנת התסקיר; ובהקשר המשפחתי, בהתמודדות עם בעיות התפקוד של המערער במסגרת המשפחתית, הגברת המעורבות של המערער בחיי המשפחה והבעת הרצון לערוך שינוי מקיף במהלך חייו (עמ' 3 לתסקיר).

11. בהיבט הזה, דווקא חלוף הזמן מאז התאונה ועד הגשת כתב האישום ועד מתן גזר הדין, פועל במובן מסוים לטובת המערער ולא לחובתו, שכן במשך פרק הזמן הוא אכן עבר את אותו תהליך שיקומי מוצלח, אשר לשיטתי, נכון להיום, חייב להוות שיקול בעל משקל לקולא. מהתסקיר עולה, כי גדיעתו של התהליך עשויה אכן לפגוע בכל ההישגים שהושגו עד כה, וכי קיים סיכוי משמעותי שהדבר לא יוכל לאפשר את המשך התהליך (עמ' 5 לתסקיר).

12. כב' השופט קמא התייחס לנושא זה בגזר הדין, ולא ניתן לקבל את טענת המערער לפיה כבוד השופט התעלם מההמלצה של שירות המבחן. אלא לשיטתי, וכך אמליץ לחבריי, מן הראוי לבוא כברת דרך נוספת לקראת המערער - אך בשל שיקולי השיקום ורק על מנת שלא לגדוע את אותו הליך, שלשמחת כולנו הצליח. לכן, אני סבורה כי אין מקום להורות על מאסר בפועל במתקן כליאה ולהורות כי כל המאסר ירוצה בדירל של עבודות שירות.

עוד יש לראות כי התסקיר כולל המלצה שלא לגזור בכלל על המערער עונש של מאסר ולהסתפק רק בעבודות של"צ, אך כב' השופט קמא מצא שאין כל מקום לקבל המלצה שכזו וכי מן הראוי להורות על עונש חמור מאשר זה שמופיע בהמלצת שירות המבחן - ובכך לא מצאתי שיש כל מקום להתערב. יש לזכור, כפי שחזר והדגיש כב' השופט קמא, שאין המדובר רק בעבירה שעניינה נהיגה ללא רישיון נהיגה (אשר חמורה אף היא כשלעצמה) אלא בכך שבמהלך אותה נהיגה פגע המערער במתלוננת ולא עצר על מנת לסייע לה.

לכן, אכן מן הראוי היה להשית על המערער עונש של 6 חודשי מאסר, ולא ניתן היה להסתפק בעונש שכולל של"צ בלבד, אך מנגד - סבורני כי ניתן להקל בעונשו באופן שכל ששת החודשים שנגזרו עליו ירוצו בעבודות שירות ולא רק חלקם, כפי שנקבע ע"י השופט קמא.

13. יובהר - כי עקרונית יש אכן להחמיר עם עבירות ההפקרה, ולו לאור תיקון 101 לפקודת התעבורה, משנת תשע"ב-2011, אשר החמיר באופן ממשי את הענישה על עבירת ההפקרה לאחר פגיעה, ונזכור כי ההלכות לגבי החובה להחמיר בסוג זה של עבירות היו קיימות עוד טרם התיקון. עוד נזכור כי המערער הורשע בעבירה מכח סעיף 64(א)ב לפקודת התעבורה ולא 64(א)(א), ומכאן - שעל פי המדרג שנקבע לאחר התיקון האמור - המדובר בעבירה חמורה גם יחסית לסוגים השונים של עבירות ההפקרה. עם זאת, כבוד השופט קמא בפסק דינו, סוקר את הפסיקה הרלבנטית - הן לגבי מקרים בהם הענישה היתה מקלה אף יחסית לעונש שהושת דכאן, והן לגבי מקרים בהם הענישה היתה חמורה וכללה עונש של מאסר בפועל למשך כמה חודשים שלא ניתן לרצות בעבודות שירות. כבוד השופט מדגיש את המימד האינדיבידואלי של הענישה, ומנמק כדבעי מדוע מצא לנכון להורות על ענישה של 6 חודשים של מאסר - בנסיבותיו של המקרה הנוכחי, לרבות לאור חלוף הזמן ובעיקר לאור האמור בתסקיר ושיקולי השיקום.

היות ואין ערעור מטעם המשיבה לגבי כך שנפסקו ששה חודשים - נותר רק לבחון את פיצול עונש המאסר בפועל לתקופה של שני חודשים לריצוי בפועל וארבעה חודשים בעבודות שירות. פיצול שכזה אפשרי (כדוגמת במקרה שהתברר בע"פ 3395/06 כהן נ' מדינת ישראל (30.4.2007)), אלא שבמקרה זה, לאור הנימוקים שפורטו מעלה, אמליץ שלא לפצל את התקופה ולהורות על כך שכל התקופה תרוצה בעבודות שירות.

14. באשר לשאר רכיבי הענישה - אין כל מקום להתערב, בין אם לגבי המאסר המותנה ובין אם לגבי תקופת הפסילה והמניעה מהחזקת רישיון נהיגה. בהקשר זה, מקובלת עלי טענת המשיבה לפיה הואיל ועסקינן במערער בן 44 אשר עד כה לא טרח לבצע את המהלכים הנדרשים לצורך קבלת רישיון נהיגה כדיון, אזי שלעובדה שלאחרונה הוא החל בתהליכים שכאלו, לא יכול להיות משקל במסגרת מכלול הנתונים. ככל שהוא הצליח לנהל את חייו עד עתה ללא רישיון נהיגה, לא ניתן לומר שמניעתו מקבלת רישיון למשך תקופה זו או אחרת תסב לו פגיעה משמעותית, בין אם בפן התעסוקתי ובין אם בכל הנוגע לניהול חיי היום יום. לכן, העתירה להקלה בכל הנוגע למשך הפסילה - נדחית.

סיכום:

15. אשר על כן, לאור האמור מעלה, אציע לחבריי להרכב, לדחות את מרביתו של הערעור אך להתערב רק בכל הנוגע לרכיב המאסר בפועל שלא על דרך של עבודות שירות ולהורות כי כל תקופת המאסר שנגזרה על המערער תרוצה בדרך של עבודות שירות (והכל בהתאם להנחיות של הממונה על עבודות השירות וכקבוע בעמ' 6 לגזר הדין).

תמר נאות פרי, שופטת

השופט ר' שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

אני מסכים עם האמור בפסק דינה של חברתי.

ער אני לכלל כי בית משפט הדין בערעור מתערב בענישה שקבעה הערכאה הדיונית רק במקרים של חריגה קיצונית מרמת הענישה. במקרה זה לא ניתן לומר כי העונש חורג בצורה קיצונית מרמת הענישה המקובלת. עם זאת, הפער שבין ענישה קצרה במאסר של ממש לבין ענישה של מאסר בעבודות שירות הוא פער ממשי, המצדיק - במקרים מתאימים - את התערבותה של ערכאת הערעור, גם אם משך תקופת המאסר לכשעצמו קצר.

לעניין ההכרעה בערעור שבפנינו אבקש להפנות לדו"ח הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים, ועדה בראשות כב' השופטת (בדימוס) דליה דורנר (להלן: "הוועדה", פורסם בראשית חודש נובמבר 2015). הוועדה מצביעה על התועלת המועטה ועל הנזק הממשי שנגרם בעונשי מאסר, ובמיוחד במקרים בהם המדובר במאסר ראשון ולתקופה קצרה. הוועדה ממליצה להמיר מאסרים קצרים בחלופות עונשיות ובמיוחד בעבודות שירות (פרק ו' עמ' 56 ואילך). המלצות הוועדה והמחקרים אליה מפנה עומדים לנגד עיני ומחזקים את עמדתי כי יש לקבל את הערעור באופן המוצע ע"י חברתי.

אדגיש כי אין בכך כדי להמעיט מחומרת העבירה והצורך, ככלל, להחמיר בענישה, זאת הגם שמהאמור בדו"ח עולה כי מימד ההרתעה שבענישה - הן הרתעת היחיד והן הרתעת הרבים - מוטל בספק רב. אמנם להרחקת העבריין מהחברה יש ערך, כעולה מדו"ח הוועדה, אך עם זאת, ובנסיבות המקרה, נראה כי עונש המאסר לריצוי בפועל לתקופה של חודשיים יהיה בגדר של הגבלת חירות במידה העולה על הנדרש ושאינו בצידה תכלית ראויה.

אשר על כן אני מצטרף לדברי חברתי, לפיהם יומרו שני חודשי המאסר לריצוי בפועל במאסר שירות בעבודות שירות. כך שהמערער ירצה שישה חודשי מאסר בעבודות שירות במקום שני חודשי מאסר במתקן כליאה וארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות.

**רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]**

השופטת ב' טאובר:

אני מסכימה לפסק הדין ולהערת האב"ד.

**בטינה טאובר,
שופטת**

הוחלט פה אחד לקבל את הערעור כאמור בסעיף 15 בפסק דינה של השופטת נאות פרי. המערער ירצה את כל תקופת המאסר שנגזרה עליו בעבודות שירות.

מאחר וחוות דעת הממונה הוגשה לבית משפט קמא לפני פחות משישה חודשים אין צורך בהכנת חוות דעת עדכנית. המערער יתייצב אצל הממונה על עבודות שירות להסדרת קליטתו לעבודות ביום א' 27/12/15 שעה 09:00. על המערער להתייצב במפקדת עבודות השירות, בימ"ר עמקים המצוי במתחם תחנת משטרת טבריה בכתובת דרך הציונות 14 טבריה. טלפונים: 04-6728405, 04-6728421, 08-9775099.

הוסבר למערער כי אם יפר את הוראות הממונה על עבודות השירות ו/או יבצע עבירה נוספת כלשהי בתקופת ריצוי העונש, כי אז ניתן יהיה להפקיע את עבודות השירות באופן שבו יהיה עליו לרצות את עונשו כמאסר בפועל במתקן כליאה.

המזכירות תשלח עותק מגזר הדין לממונה על עבודות השירות, שיעדכן את בית המשפט על התייצבותו וקליטתו של המערער לביצוע עבודות השירות.

ניתן היום, כ"ד כסלו
תשע"ו, 06 דצמבר 2015,
במעמד הצדדים ובאי כוחם.
רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]

תמר נאות פרי, שופטת

בטינה טאובר,
שופטת